

Ivan Tavčar, Visoška kronika

1. Življenska pot avtorja:

Ivan Tavčar se je rodil v Poljanah nad Škofjo Loko leta 1851. Bil je pravnik (svoje nasvete je objavljaval v Slovenskem pravniku) in politik, bil je poslanec v dunajskem parlamentu, mestni načelnik v Ljubljani in celo član ustavne skupščine bivše SHS. V pisanju romantičnih del je bil pravi mojster. Prav tako je pisal tudi daljša epska dela. Poleg epike je pisal tudi poetično navdahnjeno prozo (Cvetje v jeseni). Pomembno je tudi njegovo uredniško in souredniško delo. Roman je nastal v obdobju romantičnega realizma. Dela nastala v tem obdobju vsebujejo še številne romantične prvine (izjemne osebnosti, sentimentalizem, nenavadni zgodbeni preobrati), čeprav so napisana realistično. Pobude in vire za nastanek zgodovinskega romana Visoška kronika je Tavčar dobil v arhivu visoškega gradiva in drugih zgodovinskih virih, opiral pa se je tudi na ljudske spomine in izročilo nemške kronikalne povesti.

2. Literarno obdobje oz. smer:

Kritični realizem; zgodovinski roman

3. Obnova prebranega dela:

1.

Zgodbo pripoveduje Izidor, sin Polikarpa in Barbare Khallan. Rodil se je na Visokem in ima mlajšega brata Jurija. Želel si je, ko je bil star 12 let in je šel z materjo prvič v mesto, samokres, vendar ga nista kupila. Nekega dne je šel v očetovo klet, našel je cekin, oče ga je zalotil pri »krajci«. Tako sta šla v hišo, kjer mu je oče odrezal pol mezinca. Izidor je nato zbolel, vendar se je čez čas pozdravil. Mati je del prsta pokopala.

2.

Oče ga odda Ahacu Langerholzu v Škofjo Loko. Tam Izidor ostane 3 leta-med tem časom mu umre mati. Nekega dne je moral po novo kladivo na grad, tam mu je ječar Mihol dal kladivo in mu mimogrede razkaže še grad-sobane in klet, kjer so kaznovali kaznjence. Po treh letih se Izidor vrne domov, Jurij je poslan v Ljubljano za šolanje pri jezuitih, vendar ga po 4. letih pošljejo domov.

3.

Polikarp je velikokrat popil preveč vina. Izidor je star že 26 let. Polikarp prizna, da je že zelo star in da mu bo zapustil Visoko, ko umre-vendar naj mu obljubi, da jo bo obdržal(omeni tudi, naj se boji Tajčarjev; oni bi radi odvzeli oziroma prevzeli vse dobre kmetije). Pove mu tudi, da naj bi se Izidor oženil z Margareto, zato se Izidor in Lukež(hlapec) odpravita na pot v Davče, da se pomenijo. Na poti srečata cigane in Špelo Ocepko. Ena jima prerokuje, nato se vname prepir med ciganom in njegovima ženama. Lukež in Izidor jo mahneta naprej.

4.

Prispela sta do hiše, v kateri je za mizo sedela starka. Ona je bila babica Izidorja, bila je krivoverka. V hiši je bila tudi Margareta-Izidor se spozna z njo. Imeli so večerjo in med večerjo se niso pogovarjali o poroki. V hišo sta vstopila sinova Marks in Othinrih. Starka je bila mati Barbare in Jeremije(oče Margarete). Sklenili so kupčijo, ker je Jeremija podal svoj pritrdilni odgovor, da se smeta poročiti. Potem sta z Lukežem odšla(skoraj bi nastal pretep med bratoma od Margarete in Lukežem, vendar je to preprečila Margareta). Ko sta prišla domov, je bil Polikarp zelo vesel odgovora Jeremije.

5.

Bližal se je dan poroke in oče naj bi Izidorju izročil svoje imetje, zato sta se veliko o tem tudi pogovarjala. Zelo so stražili hišo, kajti imeli so imetje, ki si ga je marsikdo želel. Prišli so zlobneži in hoteli vdreti v hišo, vendar jim ni uspelo. Zadeli pa so Lukeža, ki je podlegel puščici, in umrl. Na dom je prišla tudi Pasaverica ali Marija, katera je želela prenočišče. Izidor je pisal pismo za njeno vnukinjo Agato.

6.

Marija je umrla. Polikarp reče Izidorju naj gre v Loko povedat Jeremiji, da ponuja premalo denarja za poroko. Izidorja priklenejo za dve uri na tržnici, nato odide domov. Na obisk pride Valentin(vnuk Trubarja) in ga izpove(a ne po katoliški veri). To vidi župnik Janez Kašper, ki je trdno prepričan, da bo to povedal škofiji v Ljubljani. Izidor ga roti, naj njihove hiše ne spravi na slab glas. Na koncu ga le prepriča s tem, da bo dal 20 nemških goldinarjev za novo podobo sv. Štefana.

7.

Polikarp pove svojo življenjsko zgodbo Izidorju. Kako se je 18 let bojeval v tridesetletni vojni, in da ko je bilo vojne konec, naj bi si premoženje delili Jošt, Lukež in on. Lukež je zbolel, zato naj bi si delila samo Jošt in on(Polikarp pa naj bi vzel še delež, ki je pripadal Lukežu). Stvar se je zapletla in Polikarp je zabodel Jošta, vzel ves denar in si kupil kmetijo na Visokem. Polikarp izrazi željo, da bi bil zelo vesel, če bi se Izidor poročil z Agato. Če pa že ne poročil pa da bi ji vsaj pol premoženja dal, saj je Agata Joštova sorodnica. Okrog Božiča so napisali testament, ki ga je narekoval Polikarp. Na pepelnično sredo Polikarp umre, pokopljejo ga na neki zapuščeni zemlji, Izidor pa pogosti vse, ki so prišli na očetov pogreb. Polikarp naj bi bil zadnji luteran v tej dolini.

8.

Izidor odpotuje v nemške dežele, posest pa zaupa Jakobu Debelaku(poštenemu ključarju). Izidor prenoči v gostilni gospoda Wohlgemueta in tam spozna pisarja, zlatarja, skratka visoko družbo. Izidor prispe do Agate in ji sporoči, da je Pasaverica(Marija) umrla.predlaga ji, da pride na Visoko. Agata se takoj strinja, prav takšnega mnenja pa je tudi družina, pri kateri je Agata živila.

9.

v malo manj kot letu dni Agata obvlada njihov jezik, navade. Agata in Jurij sta zelo rada plesala. Nekega dne so odšli vsi trije na ples. Tam sta Agata in Jurij odplesala nekaj plesov, potem pa je Jurij plesal z Ano Renato do jutra. Sredi noči, ko sta Izidor in Agata odhajala domov s plesa, jo Izidor »zasnubi«. Mestni pisar Konrad ponudi Izidorju svojo hčer Evo Magdaleno za ženo, vendar Izidor odkloni. Izidor se počasi zaljubi v Agato, Agata in Jurij se od takrat naprej, ko je Jurij plesal z Ano Renato,nista več pogovarjala.

10.

Na obisk pride bratranec Marks. Ušel je z očetovega doma, ker sta se nekaj skregala. Vprašal je Izidorja, če sme pri njemu biti hlapec, in Izidor ne ugovarja. Po Marksa je prišla sestra Margareta, vendar ga ni našla. Sta pa z Izidorjem spregovorila par besed, Margareta mu pove, da ga pogreša in da ga bo čakala češ, da ga enkrat že pričaka. Spet so nekega dne šli na ples. Marks je plesal z Agato, ker pa je bil pijan in si je malo preveč dovolil, ga je Agata začela tepsti. Zjutraj se je pobral kod ve kam, tudi plačila ni zahteval od Izidorja. Nekega dne je Mihol prišel po Agato-vklenili so jo češ, da jo na gradu želijo imeti.

11.

Agato naj bi zaprli, ker se je s hudičem rada imela in uganjala pregrehe-ker je čarovnica. Agato naj bi sežgali na grmadi. Izidor se gre pogovarjat s škofom o tem-rad bi mu to preprečil. Škof ga vpraša, če verjame, da čarovnice obstajajo. Reče mu tudi, da če Agata pride na kakršenkoli način živa iz vode, da je dokazana njena nedolžnost.

12.

prišel je dan sodbe. Izidor se je skoraj sramoval, medtem ko ji je Jurij pomagal na stol, kamor je morala sesti. Rekel ji je, naj se ne boji in naj zaupa v Boga. Izpraševali so jo razne stvari, Agata pa je govorila samo, da ni res. Priče, ki so jih poklicali so bile: Izidor, Jurij in Marks. Agato so odpeljali nazaj v zapor, kajti naslednji dan naj bi bil preizkus z vodo. Jurij ji je stal ob strani, Marks pa je zaradi zaničevanja ljudi izginil neznano kam.

13.

Agato pošljejo v vodo, reši jo Jurij. Na sojenje pride Margareta in pove, da je Marks lagal in da Agata ni čarovnica. Agata si zaradi velike skrbi Jurija nad njo izbere Jurija(za moža) in ne Izidorja-on ve, da si je to zaslužil, saj ji ni hotel pomagati.

14.

Pol posestva je Izidor dal Juriju, prav tako pol denarja, sam pa je šel v vojsko. V vojski je služil 11 let, Jurij in Agata pa sta se poročila. Izidor je bil imenovan za desetnika. Poroči se z Margareto, s katero ima enega sina, ki se rodi po Izidorjevi smrti. Jurij in Agata pa imata eno hčer Suzano. Leta 1716 se je s srbskih bojišč priklatila kužna bolezen, kateri sta podlegla Jurij in njegova najstarejša hči Marija Ana. Izidorjevemu sinu je bilo ime Georgius Postumus.

4. Elementi zunanje zgradbe:

14 poglavij

5. Elementi notranje zgradbe:

a) glavni motivi:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

b) ozanka glavnih oseb:

Polikarp: je postaven in močan mož. V vojski je živel življenje polno trpljenja in trpinčenja in celo ropal ter moril. Je grob, nasilen, osoren brezsrčen gospodar. Agresivnost ga ne zapusti tudi v pozni starosti. Njegovo podobo sta najbolj izoblikovali vojna in občutek krivde.

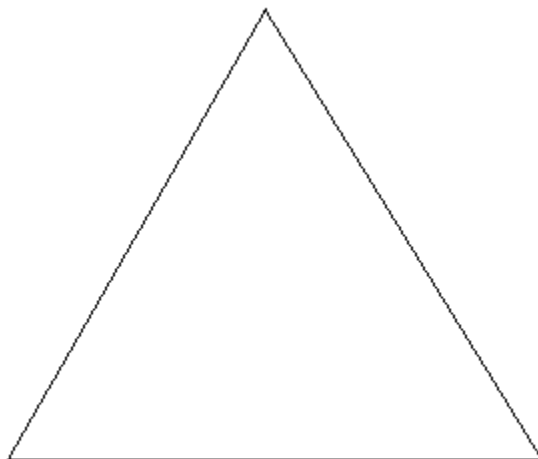
Izidor: je bil kot otrok boječ, prestrašen, pod vplivom materine nežnosti in očetove grobosti. Poleg stalnega očetovega vpliva nanj vplivata tudi vera in čas. Vse to ga spremeni v slabiča. Njegova spreobrnitev je zato toliko bolj presenetljiva. Jasno se zaveda svoje krivde in napačnega ravnanja, zato na koncu Juriju prepusti domačijo in Agato.

Jurij: je povsem drugačen kot Izidor. Popolnoma je neobremenjen in svobodnejši od Izidorja. Za učenje ni navdušen, je pa zato toliko bolj zagret za kmečko delo. Je izvrsten plesalec in rad dvori dekletom - do Agate se obnaša nežno ter jo opogumlja. Jurij je vsekakor najbolj pozitivna oseba romana.

Agata: je pridno, lepo dekle. Hitro se prilagaja in je zelo družabna ter hkrati zelo pobožna in izobražena. Je nežna, ljubeča in velikokrat ji kdo stre srce, vendar pa svojo bolečnino ne kaže navzven.

c) Dramatska oblikovanost snovi:

prihod Schwarzkobllerice



d) vrsta pripovedovalca:
vsevedni (osebni)

e) vrsta notranje zgradbe:
analitični – sintetična

f) dogajalni čas in prostor:

Zgodba poteka od sredine 30 letne vojne do 2. desetletja 18.stol. (zadnja letnica 1716). To je čas protireformacije, ko se je vrnil temna srednji vek. Med ljudmi je prisotno vraževerje in verska gorečnost, obenem pa so nesamostojni in nesposobni misliti s svojo glavo

g) ideja prebranega dela:

h) tema besedila:

- kmečka gospoda
- sociala
- družbena tematika

6. slog in besedišče prebranega dela:

Pisatelj se ni izogibal tujkam in je zavestno kršil slovnične zakone. Vendar ta starinska kronikalna in svetopisemska privzdignjena govorica ustreza liku Izidorja, ki je pripovedovalec. Visoška kronika je pisana s pripovedno napetostjo, ki bralcu ne pusti od knjige. Obenem pa v njem vzbudi sošustvovanje in jezo nad neumnostjo takratne družbe.

7. Moje mnenje o prebranem delu:

Zgodba mi je bila zelo všeč, ker zanimivi in hkrati jedrnjati opisi resnično prikažejo bralcu podobo življenja na kmetih v tistem času. Resnično se opazi kako kruto in nepošteno je bilo življenje. Po mojem mnenju je bil Polikarp strog oče, a je sinu želel le dobro, kar mu je nato pomagalo v nadalnjem življenju. Naučil se je trdnega dela in poštenosti. Izidor je zelo ubogal, morda na trenutke celo preveč, bal se je drugačnosti in ni bil pripravljen izgubiti ponosa in pomagati Agati pa čeprav je bila v smrtni nevarnosti. Jurij na drugi strani pa je čisto drugačna oseba, lahko bi rekli čisto nasprotje, ne zanima ga mnenje drugih ljudi in se je brez kakršnega koli sramovanja pognal v vodo in rešil Agato. Ta pogum je tisto kar je manjkalo Izidorju, da bi osvojil Agato in s tem izpolnil obljubo, ki jo je dal očetu. Izidor ne dvomi o resničnosti stvari, to se kaže že v tem da je kristjan saj je za krščanstvo značilno, da morajo verniki brez vsakršnega dvoma verjeti v njegove nauke. Lahko bi rekli, da je Izidor le ovca, ki se podreja čredi.